

УДК 338.48

DOI: <https://doi.org/10.32847/business-navigator.59-8>**Саковська О.М.,**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
*Уманський національний університет садівництва***Sakovska Olena,**Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Tourism, Hotel and Restaurant Business,
Uman National University of Horticulture

СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Саковська О.М. Сільський зелений туризм як перспективний напрям економічного розвитку України. У статті досліджено передумови та стан розвитку сільського зеленого туризму в Україні. Зазначено, що альтернативні форми відпочинку сприяли розвитку індустрії туризму, яка розвивається швидше від інших сфер економічної активності суспільства. Презентовано дані анкетування, аналіз якого показав, що велика кількість респондентів орієнтуються на туристичні подорожі, пов'язані з використанням послуг сільського зеленого туризму. З метою підвищення ефективності економічної діяльності в Україні надано пропозиції з реалізації і ведення бізнесу у сфері сільського зеленого туризму. Резюмовано, що розвиток цього виду туризму сприятиме зростанню трудової зайнятості, підвищенню рівня доходів населення, наслідком чого буде зростання і стабілізація як регіонального, так і загалом соціального та економічного розвитку країни.

Ключові слова: сільський зелений туризм, економіка, розвиток, регіон, територія, турист.

Саковская А.Н. Сельский зеленый туризм как перспективное направление экономического развития Украины. В статье исследованы предпосылки и состояние развития сельского зеленого туризма в Украине. Отмечено, что альтернативные формы отдыха способствовали развитию индустрии туризма, которая развивается быстрее других сфер экономической активности общества. Представлены данные анкетирования, анализ которого показал, что большое количество респондентов ориентируются на туристические путешествия, связанные с использованием услуг сельского зеленого туризма. С целью повышения эффективности экономической деятельности в Украине даны предложения по реализации и ведению бизнеса в сфере сельского зеленого туризма. Резюмировано, что развитие данного вида туризма будет способствовать росту трудовой занятости, повышению уровня доходов населения, вследствие чего возрастет и стабилизируется региональное, социальное и экономическое развитие страны.

Ключевые слова: сельский зеленый туризм, экономика, развитие, регион, территория, турист.

Sakovska Olena. Rural green tourism as a promising area of the economic development of Ukraine. The article investigates the preconditions and state of development of rural green tourism in Ukraine. It is stated that changes in the environment have led to the fact that alternative forms of recreation have contributed to the

development of the tourism industry, which is currently developing faster than all other areas of economic activity of society. For most regions of Ukraine, which have socio-cultural, recreational and environmental potentials, one of the promising areas of innovative development should be the development of rural green tourism. Problems of economic development are simultaneously characteristic for both, European countries and post-Soviet countries, including Ukraine. It ought to be stated that Ukraine among the post-Soviet countries is still considered a leader in the agricultural sector. A study of the economic experience of the EU countries shows that the development of non-agricultural activities, including tourism, helps to reduce social tensions by creating new, alternative jobs that provides employment in rural areas. The process of urbanization is declining and others negative social and environmental consequences are decreasing. In general, we can say that tourism industry creates the conditions for improving and stabilizing the economic situation of certain areas. Given fact necessitates research on innovative forms of tourism, particularly on the basis of rural green tourism as one of the creative forms of recreation and an effective component of economic activity. The data of the survey among Ukrainian consumers of tourist products were presented, the analysis of which showed that a large number of respondents focus on tourist trips related to the use of rural green tourism services. Proposals for the implementation and conduct of business in the field of rural green tourism in order to increase the efficiency of economic activity in Ukraine were given. As a result, it is stated that the development of this area of tourism industry will increase employment and increase incomes, what will lead to growth and stabilization of both regional, social and economic development of the country.

Key words: rural green tourism, economics, development, region, territory, tourist.

Постановка проблеми. Зміни у навколишньому середовищі паралельно з розвитком комунікацій привели до того, що альтернативні форми відпочинку сприяли розвитку індустрії туризму, яка нині розвивається швидше усіх інших сфер економічної активності суспільства. Інноваційні тенденції у сфері туризму вказують на значне зростання інтересу людства до подорожей та потреб у відпочинку на природі. Саме сільський зелений туризм надає реальні можливості для задоволення цих потреб.

Тенденції розвитку індустрії туризму вказують на те, що потреби сучасного туриста виходять за межі традиційного туризму, зокрема, у нього поступово формується бажання чогось нового, незвичного, що дає можливість відпочити та отримати задоволення від відпочинку, як у фізичному, так і в моральному сенсі. Виникає потреба у безпосередньому контакті з природою за умови відсутності великої кількості відпочивальників. Саме за таких мотиваційних основ і розвивається сільський зелений туризм.

Для більшості регіонів України, що володіють соціокультурним, рекреаційним та екологічним потенціалами, одним із перспективних інноваційних напрямів розвитку може бути розвиток сільського зеленого туризму. Проблеми економічного розвитку характерні як для європейських держав, так і для країн пострадянського простору, серед яких і Україна.

Слід зауважити, що Україна серед країн пострадянського простору і досі вважається лідером аграрної галузі. Вивчення економічного досвіду країн ЄС свідчить про те, що розвиток неаграрних видів діяльності, зокрема туризму, сприяє зниженню соціальної напруженості шляхом створення нових, альтернативних робочих місць, які забезпечують зайнятість населення у сільській місцевості. Знижується міграція в міста, зменшуються й інші негативні соціальні та екологічні наслідки. Загалом можна говорити про те, що туризм створює передумови для покращення та стабілізації економічної ситуації певних територій. Цей факт зумовлює необхідність проведення досліджень інноваційних форм туризму, зокрема на основі сільського зеленого туризму як однієї із креативних форм відпочинку та ефективного складника економічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Серед дослідників, які здійснили вагомий внесок у розвиток сфери туризму, зокрема сільського зеленого туризму як одного з його підвидів, слід виділити праці таких учених, як: В.П. Васильєв [1], Є.О. Бойко [2], О.С. Бойко [2], Ю.В. Зінько [3], М.Й. Рутинський [3], В.В. Гловацька [4], Т.А. Пінчук [5], Г.С. Ємець [6], М.А. Лендел [6], Н.М. Самолюк [7], С. Милева [9] та ін.

У працях вказаних авторів розглянуто особливості організації та планування сільського туризму, визначено основні передумови та перспективи його розвитку, вивчено європейський досвід становлення тощо. Так, зокрема, В.П. Васильєв вважає, що «сільський зелений туризм – це специфічна форма відпочинку в селі з використанням природного, матеріального та культурного потенціалу цієї місцевості. Туристів приваблює у село на відпочинок певна екзотика сільської праці. Городяни хочуть показати своїм дітям, звідки береться хліб, молоко та інші продукти. Деяких туристів приваблює у селі можливість порибалити, вполювати дичину. Сільські господарі пропонують туристам також різні розваги: катання на бричках чи санях, участь у традиційних народних святах, сільських весіллях тощо» [1].

«Сільський зелений туризм позитивно впливає на відродження, збереження і розвиток місцевих народних звичаїв, промислів, пам'яток історико-культурної спадщини. Проявляючи інтерес до цих надбань народної культури, жителі міст, що відпочивають на селі, розкривають місцевим жителям їхню справжню цінність, популяризують їх у своїх краях і таким чином допомагають їх збереженню морально, а подекуди й матеріально» [2, с. 49].

«Розвиток сільського туризму та його видів спонукає до покращення благоустрою сільських садиб, вулиць, сіл загалом; стимулює розвиток соціальної інфраструктури. Звичайно, на перших порах приймання й обслуговування відпочиваючих відбувається на базі наявного житлового фонду з використанням місцевих рекреаційних та інфраструктурних ресурсів. Але з певним надходженням коштів від цієї діяльності ті, хто нею займається, починають робити вкладення у поліпшення комунального облаштування житла, вулиць; об'єднаними зусиллями

добиваються зміни на краще сфери обслуговування. А це одночасно й вагомий внесок у розвиток села. Прикладом може бути створення місцевих осередків Спілки розвитку сільського зеленого туризму в західних областях країни, районних об'єднань громадян, зацікавлених у розвитку інфраструктури для сільського зеленого туризму, тощо» [2, с. 50].

Концепції, принципи, положення, висновки і рекомендації, висвітлені у працях вказаних науковців, створили міцний теоретичний та методологічний базис у вирішенні питань розвитку туризму в Україні.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Однак малодослідженими залишаються теоретичні положення та практичні рекомендації щодо формування ключових принципів та реалізації основних положень для ведення бізнесу у сфері сільського зеленого туризму. Актуальність вказаних проблем зумовила вибір теми дослідження.

Мета статті полягає у дослідженні сільського зеленого туризму як ефективного складника економічної діяльності та надання практичних пропозицій щодо реалізації і ведення бізнесу у даному напрямі.

Зважаючи на мету, основним **завданням дослідження** є вивчення передумов та стану розвитку сільського зеленого туризму в Україні та визначення ключових аспектів його реалізації.

Теоретичною та методичною основою дослідження слугували положення і розробки вітчизняних учених та зарубіжний досвід із питань туристичної діяльності та індустрії туризму, зокрема сільського зеленого туризму як різновиду туристичної діяльності, а також особисті оцінки автора. Було використано аналітичний, монографічний, абстрактно-логічний, системно-аналітичний методи досліджень. Так, зокрема, використання методики анкетування та опитування дало змогу встановити мотиви вибору споживачами туристичних послуг певного виду туризму та зазначити ключові мотиваційні характеристики щодо виду відпочинку.

Виклад основного матеріалу. Туризм давно набув поширення у світовій економічній практиці і за грамотного державного управління дає відчутний фінансовий ефект як для окремих територій, так загалом для держави.

З ХХІ ст. сільський зелений туризм, за визнанням експертів Всесвітньої туристичної організації (ЮНВТО), є одним із секторів туристичної індустрії, що динамічно зростають. Ідеї охорони навколишнього середовища, що стали надзвичайно популярними серед західної цивілізації, охопили й індустрію туризму. Внаслідок цього серед туристів виник попит на види туризму, альтернативні масовому, – так звані зелені подорожі [3, с. 6].

Поняття «сільський зелений туризм» з'явилося в Україні в останні роки, головним чином завдяки діяльності Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні. Це поняття охоплює широкий спектр відпочинку у сільській місцевості (власне сільський туризм), а також орієнтований на перебування в агрооселях відпочинок (агротуризм). Словом «зелений» підкреслюється екологічна спрямованість цього виду туризму. Під зеленим туризмом часто також розуміється відпочинок саме у селах, у «зеленій місцевості» [4]. Воно поєднує в собі риси всіх вищеназваних

видів туризму і є дещо подібним до визначення сільського зеленого туризму. Найчастіше сільський зелений туризм як додаткова діяльність на селі являє собою форму діяльності сільськогосподарської ферми [5].

Сільський туризм – туризм, що базується в сільських будинках (дворах) або фермах, або загалом у сільській місцевості, але не включає відпочинок на особливих рекреаційних територіях, таких як національні парки, лісові зони тощо. Простіше кажучи, це майже всі форми відпочинку, що можливі у сільській місцевості [5]. Подібне визначення використовують і в Україні, хоча часто відбувається змішування понять сільського туризму й агротуризму та зеленого туризму, незважаючи на те, що перше з понять є значно ширшим. Міжнародне поняття, що відповідає вищенаведеному, це «базований на фермах туризм» (farm tourism або farm-based tourism) [6].

Під поняттям «сільський туризм» мають на увазі туризм, що базується в сільських будинках або фермах, або загалом у сільській місцевості, але не включає відпочинок на особливих рекреаційних територіях, таких як національні парки, лісові зони тощо. Простіше кажучи, це майже всі форми відпочинку, що можливі у сільській місцевості [7].

На нашу думку, сільський зелений туризм – це вид туризму, котрий поширений на сільських територіях, за якого задовольняються інтереси туристів у спробах пожити сільським способом серед природи, ознайомлення з багатством місцевої культури, мистецтвом і фольклором, звичаями, ознайомлення із сільськогосподарськими та іншими специфічними діяльностями. Також сільський зелений туризм можна розглядати як туризм на природних територіях із метою ознайомлення із красою ландшафту та культурними пам'ятками, забезпечуючи водночас збереження цих територій із мінімальним ступенем впливу людської діяльності на них.

Позитивний вплив сільського зеленого туризму на вирішення соціально-економічних проблем села полягає передусім у тому, що він розширює сферу зайнятості сільського населення, особливо жінок, і дає селянам додатковий заробіток. Сільський зелений туризм в Україні розширює можливості зайнятості сільського господаря не тільки у виробничій сфері, але й у сфері обслуговування. За певного нагромадження числа відпочиваючих з'являється потреба в задоволенні різноманітних запитів, а це стимулює розвиток сфери послуг: транспортних, відпочинково-розважальних, служби побуту, зв'язку, торгівлі та ін. [2].

Слід сказати й про те, що сільський зелений туризм є можливістю розвитку бізнесу в усіх пов'язаних із ним послугах, головним чином за допомогою місцевих підприємницьких ініціатив, забезпечуючи при цьому соціально-економічну активність місцевого населення і справедливий розподіл відповідальностей та прибутку. Сільський зелений туризм містить важливі елементи природоохоронної освіченості людини, інтерпретації природної, культурної, матеріальної і нематеріальної спадщини і відповідає всім принципам туризму як виду економічної діяльності. В Україні, на жаль, сільський туризм не так розвинений, як у країнах Європи, але може мати вельми непогані перспективи. Цьому сприяють рекреаційні можливості території країни і чимала кількість самобутніх сіл, де зберігаються наці-

ональні традиції і фольклор. Крім того, в Україні прийнято закон «Про особисте селянське господарство» [8], який дає право власнику сільської садиби надавати послуги в сфері «зеленого» туризму. Розвиток сільського зеленого туризму допоміг би б вирішити частину соціальних проблем українського села. Кошти, отримані від економічної діяльності сільським зеленим туризмом, могли б використовуватися на поліпшення інфраструктури сіл тощо.

Проблема, пов'язана з розвитком сільського зеленого туризму, виводить на передній план роль малого і середнього бізнесу як основного двигуна цього процесу. За допомогою розширення економічної діяльності в туристичній сфері створюються передумови подолання проблем самого туризму – з одного боку, та вирішення соціально-економічних проблем місцевих громад – з іншого. Разом із тим слід зазначити, що деякі проблеми туристичної індустрії можуть вирішуватися за допомогою малого підприємництва, наприклад, подолання негативного впливу фактору пори року і проблема просторової концентрації у сфері туризму. У результаті прояву зазначених явищ туристичні потоки зосереджуються влітку на морських курортах (Південь України), а взимку – в гірських лижних курортах (Захід України). Таким чином, використання матеріальної бази туризму восени і навесні є низьким і, як наслідок, малоприбутковим. Водночас, оскільки багато туристичних об'єктів залишається поза увагою туристів, цей факт негативно відображається на фінансовій стороні туристичної діяльності. Із розвитком малого та середнього бізнесу у сфері зеленого туризму виявиться можливим перенесення туризму і всередину країни, продовжуючи таким чином туристичний сезон. Також слід зазначити, що використання багатих природних ресурсів і наявність соціально-культурної спадщини є основою розвитку альтернативних форм туризму, істотне значення серед яких має сільський зелений туризм.

Специфіка сільського зеленого туризму визначається місцем надання та видом туристичного продукту. Здебільшого продукт сільського зеленого туризму доповнюється або є частиною пакету інших спеціалізованих видів туризму – культурного, екологічного, тощо. Зазначені особливості роблять продукт сільського зеленого туризму особливо привабливим для туристів, охочих поєднувати відпочинок у селі серед природи з деякою діяльністю у сфері сільського господарства [9, с. 149].

Пропозиція послуг сільського зеленого туризму формується і реалізується різними способами у різних країнах залежно від того, хто є власником земельної ділянки, організації господарства, традицій, зв'язків, що існують між містом і селом, тощо. Криза у сфері сільського господарства приводить до спроб сільських жителів диверсифікувати свою трудову діяльність і пропонувати послуги сільського зеленого туризму.

Натепер становлення сільського туризму в Україні відбувається під дією різних факторів, серед яких є ті, що сприяють, і ті, що обмежують і гальмують його розвиток. До позитивних факторів відносять наявність в Україні сільської місцевості з унікальними природними, історико-етнографічними та рекреаційними ресурси. Водночас низький рівень рекламного забезпечення у цій сфері є суттєвою перешкодою для проінформованості потенційних вітчизняних та іноземних

споживачів послуг сільського туризму. До негативних факторів належить нерозвинена сільська інфраструктура та комунікації, що певним чином нівелюється низькими цінами за відпочинок [5, с. 149].

В Україні найбільш розвинений зелений туризм у карпатському регіоні. Там можна знайти різні варіанти для проживання – і нові стилізовані садиби, і будиночки, побудовані кілька століть назад. Прикладом успішної реалізації такого підходу є село Космач Косівського району. Це поселення славиться тим, що його називають столицею Гуцульщини. Місцеве населення використовує подібну славу для залучення мандрівників. Садиби облаштовуються, враховуючи гуцульський колорит, і створюються всі умови для того, щоб туристи добре відпочили. Але не Карпатами єдиними. У Волинській області також є своя пам'ятка, яка приваблює туристів з усієї України, – Шацькі озера. Жителі села Світязь, яке розташовується на березі однойменного озера, також успішно реалізували концепцію агротуризму. Своїм гостям можуть запропонувати не тільки комфортне житло і смачне харчування, а й пішохідні екскурсії по території Національного парку, прокат велосипедів і кінні прогулянки. У Полтавській області особливою популярністю користуються гоголівські місця (Диканька і Великі Сорочинці), а також садиба Кочубеїв, Музей українського гончарства в селі Опішні. У Дніпропетровській області знаходиться село Петриківка, яке знамените своїми петриківськими розписами. Черкаська область відома насамперед малою батьківщиною великого Кобзаря та Корсунь-Шевченківським заповідником. Харківська область – це Печенізьке водосховище і Хозарський шлях. У Кагарлицькому районі Київської області створюється музейний комплекс на розкопках селища трипільської культури. Вінницька, Хмельницька та Тернопільська області привабливі оборонними спорудами, що залишилися після татарських набігів (Хотинська фортеця і замок Кам'янець-Подільський). Крім того, тут можна порибалити з ночівлею в лісі, виліпити сувеніри з природних матеріалів, навчитися пекти домашній хліб (Вінницька область); у Грицеві Хмельницької області пропонується активний відпочинок і програма оздоровлення. У Тернопільській області можна позжити в селі в каньйоні Дністра, оглянути околиці Почаєва і відвідати монастир. Волинська, Львівська, Івано-Франківська та Чернівецька області – це справжня знахідка для сільського туриста. Села Яремча, Рахів, Славське, Ворохта та інші. Тут можна покататися на лижах, сходити в гори, познайомитися з місцевими звичаями і смачною кухнею [10].

Унікальною рисою сільського зеленого туризму є те, що його можна доповнювати іншими видами туризму, що значно розширює туристичний продукт відповідними специфічними компонентами. Здебільшого це стосується мисливського, культурного, винного туризму та екотуризму. Сільський зелений туризм нині стає все більш цікавою атракцією для споживачів туристичних продуктів, особливо мешканцям урбанізованих територій.

У 2020 році нами проведено анкетування серед українських споживачів туристичних продуктів, аналіз якого показав, що велика кількість респондентів орієнтуються на туристичні подорожі, пов'язані з використанням послуг сільського зеленого туризму. Вибіркові результати стосовно визначення причин та мотивації споживачів туристичних послуг щодо вибору виду туризму відображено у табл. 1.

Таблиця 1

Мотиви вибору споживачами туристичних послуг виду туризму

№ з/п	Мотив	Показник, %
1.	Відпочинок на природі від міської метушні	42,5
2.	Бажання вивчати культуру, побут і звичаї місцевого населення	25,5
3.	Споживання екологічно чистих продуктів, вирощених у сільській місцевості	15,0
4.	Єднання з природою (медитація тощо)	9,5
5.	Розширити свої знання про природу, тварин, рослини і т.п.	7,5

Джерело: складено автором на основі проведеного дослідження

Таблиця 2

Кількість суб'єктів туристичної діяльності за регіонами^{1,2}

Область	2011 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік
				(од)
Вінницька	79	63	68	69
Волинська	76	68	69	66
Дніпропетровська	397	294	322	325
Житомирська	64	47	56	47
Закарпатська	149	67	65	63
Запорізька	166	140	161	160
Івано-Франківська	116	83	107	105
Київська	63	90	119	116
Кіровоградська	50	46	47	43
Львівська	230	221	272	282
Миколаївська	86	60	69	63
Одеська	261	245	268	264
Полтавська	116	91	88	93
Рівненська	50	59	66	60
Сумська	74	53	57	58
Тернопільська	72	43	53	45
Харківська	296	264	255	263
Херсонська	82	53	72	67
Хмельницька	76	78	89	90
Черкаська	98	75	86	92
Чернівецька	119	65	66	65
Чернігівська	50	55	51	51
м. Київ	885	888	948	923
Україна	3655	3148	3454	3410

¹ У загальній кількості враховані юридичні особи та фізичні особи-підприємці.

² Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Джерело: побудовано автором за даними Державної служби статистики України [11]

Дані табл. 1 є свідченням того, що у сільського зеленого туризму є свої прихильники і він буде формувати новий туристичний попит, а тому нині слід забезпечувати умови для його розвитку. Слід зазначити, що вид туризму залежить від вибору споживача, але слід приділяти значну увагу й ролі туристичних підприємств у вивченні потреб туристів та створенні нового продукту, за допомогою якого буде залучена їх більша кількість.

В Україні станом на кінець 2017 року функціонувало 3410 туристичних підприємств (табл. 2) [11]. Ці підприємства здійснюють свою діяльність і у сфері альтернативних видів туризму, включаючи сільський зелений туризм.

Здійснення економічної діяльності у сфері сільського зеленого туризму становить значний інтерес для

місцевого населення України, оскільки надає можливість розширювати трудову зайнятість та підвищувати доходи. Дослідження й аналіз результатів проведеного опитування доводять, що велика частка опитаних представників місцевого населення (70,3%) виявили бажання займатися бізнесом у сфері сільського зеленого туризму. Для цього важливо створити економічні, управлінські та екологічні передумови розвитку цього виду туризму, які стимулюватимуть активність підприємців і місцевого населення, забезпечуватимуть підвищення економічної ефективності діяльності та конкурентоспроможності бізнесу.

Економічні передумови вносять корективи в ефективне функціонування бізнесу у сфері сільського зеленого туризму як економічної системи, яка за посеред-

ництва і реалізації туристичних продуктів (послуг і товарів) задовольняє туристичні потреби окремих споживачів (туристів) і суспільства загалом. Рівень економічних показників залежить від рівня матеріальної бази підприємств. Капітальні ресурси (матеріальну базу) для потреб сільського зеленого туризму слід формувати та розвивати відповідно до вимог охорони навколишнього середовища, водночас вони повинні відповідати вимогам туристів із погляду зручностей, гігієни тощо. Водночас їх слід проектувати відповідно як до експлуатаційних витрат, так і до споживчого попиту і доходів.

Серйозною проблемою є також підприємницька підготовка (управлінські знання, уміння, досвід) підприємців із числа місцевого населення, яке має бажання розвивати бізнес у сфері сільського зеленого туризму. Вона повинна підкорятися ідеям сталого туризму і вести управління ним у бік забезпечення природоохоронної та соціальної функції цього бізнесу у процесі реалізації його економічних цілей.

Управлінські передумови розвитку сільського зеленого туризму пов'язані із прийняттям найбільш відповідних для розвитку бізнесу рішень в контексті сталого туризму на різних управлінських рівнях. За допомогою їх використання формуються умови для стимулювання розвитку малого бізнесу у сфері сільського зеленого туризму.

Без урахування екологічних передумов у сфері сільського зеленого туризму неможливе його існування як такого. Їх наявність є основою задоволення потреб туристів у відпочинку та спілкуванні із природою, формуванні специфічної споживчої вартості для продуктів цього виду туризму. Тому підприємцям слід вивчати та аналізувати екологічні передумови, оцінювати їхній

вплив на бізнес і диференційовано підходити до їх оцінки з погляду проектування туристичних продуктів відповідно до потреб і бажань туристів.

Для того щоб надати подальшого розвитку сільському зеленому туризму в Україні та сформувати економічно-правові засади його діяльності, необхідно вирішити декілька основних проблем. Насамперед, на нашу думку, слід розробити методичну та нормативно-правову базу, яка б визначала організаційні умови надання послуг зеленого туризму. Необхідно створити спеціальні інформаційні ресурси для того, щоб потенційні клієнти змогли черпати всю необхідну інформацію про сільський туризм. Організувати підготовку профільних фахівців, навчання та перекваліфікацію сільських господарів, незайнятого сільського населення для роботи в секторі зеленого туризму.

Висновки. Сільський зелений туризм є вагомим фактором для розроблення нових туристичних destination та розширення підприємництва на територіальному рівні. Якщо цей бізнес та підприємницькі ініціативи у сфері ефективно розвивати, то він може зайняти сильну позицію на туристичному ринку і завоювати популярність серед великої кількості туристів. Однак для того, щоб зайняти такі позиції, слід формувати необхідні економічні, управлінські та екологічні передумови. Розвиток цього напрямку туризму сприятиме зростанню трудової зайнятості, підвищенню рівня доходів населення, наслідком чого буде зростання і стабілізація як регіонального, так і загалом соціального та економічного розвитку країни. Тому подальші дослідження, на нашу думку, слід проводити саме у напрямі розвитку туризму як однієї з ключових та перспективних складових частин економічного розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Васильєв В.П. Сільський зелений туризм в Україні. Все о туризме – образовательный туристический портал, 2019. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/vasylyjev.htm (дата звернення: 25.07.2020).
2. Бойко Є.О., Бойко О.С. Роль зеленого туризму в розвитку сільських територій. *Економіка. Управління. Інновації*, 2010. № 1(3). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_1_3 (дата звернення: 25.07.2020).
3. Рутинський М.Й., Зінко Ю.В. Сільський туризм: Навчальний посібник. Київ : Знання, 2006. 251 с.
4. Гловацька В.В. Сільський зелений туризм: сутність, функції, основи організації. *Економіка АПК*, 2006. № 10(144). С. 148–155.
5. Пінчук Т.А. Агротуризм як форма підприємництва у сільській місцевості. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Економіка»*. 2009. Вип. 28. С. 49–53.
6. Ємець Г.С., Лендел М.А. Регіональний підхід до управління економічними процесами. К: Вид-во «Наукова думка», 1992. 222 с.
7. Самолюк Н.М. Сільський туризм як перспективний напрям самозайнятості сільського населення. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*, 2012. № 2(4). С. 180–186.
8. Про особисте селянське господарство : Закон України від 05 квітня 2015 р. № 742-IV. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text> (дата звернення: 25.07.2020).
9. Милева С. Влияние на туристическую рекреацию верха свободно време. *Икономика и управление*, № 4, 2004. С. 147–154.
10. Аграрний туризм в Україні: проблеми і перспективи розвитку. AGGEEK, 2017. URL: <https://aggeek.net/ru-blog/agrarniy-turizm-v-ukraine-problemy-i-perspektivy-razvitiya> (дата звернення: 25.07.2020).
11. Туристична діяльність в Україні: статистичний збірник, 2017. Державна служба статистики України, 2018. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/05/zb_td_2017.pdf (дата звернення: 25.07.2020).

References:

1. Vasylyev V.P. Silskyi zelenyi turyzm v Ukraini (2019) Vse o turizme – obrazovatel'nyj turisticheskij portal. Available at: https://tourlib.net/statti_ukr/vasylyjev.htm (accessed 25 July 2020).
2. Boiko Ye.O., Boiko O.S. (2010) Rol zelenoho turizmu v rozvytku silskykh terytorii [The role of green tourism in rural development]. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii* [Economy. Management. Innovations] (electronic journal), vol. 1, no. 3. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2010_1_3 (accessed 25 July 2020).
3. Rutynskiy M.I., Zinko Yu.V. (2006) *Silskyi turyzm* [Rural tourism]. Kyiv: Knowledge. (in Ukrainian)

4. Hlovatska V.V. (2006) Silskyi zelenyi turizm: sutnist, funktsii, osnovy orhanizatsii [Rural green tourism: essence, functions, bases of the organization]. *Economy AIC*, vol. 10, no. 144, pp. 148–155.
5. Pinchuk T.A. (2009) Ahroturyzm yak forma pidpriemnytstva u silskii mistseivosti [Agrotourism as a form of entrepreneurship in rural areas]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University (Economics)*, vol. 28, pp. 49–53.
6. Yemets G.S., Lendel M.A. (1992) *Rehionalnyi pidkhid do upravlinnia ekonomichnymy protsesamy* [Regional approach to economic process management]. Kyiv: Scientific thought. (in Ukrainian)
7. Samoliuk N.M. (2012) Silskyi turizm yak perspektyvnyi napriam samozainiatiosti silskoho naselennia [Rural tourism as a promising area of self-employment of the rural population]. *Labor Relations: Theory and Practice*, vol. 2, no. 4, pp. 180–186.
8. *Pro osobyste selianske hospodarstvo: Zakon Ukrainy* (2015) [Law of Ukraine «On a personal farm»]. The Verkhovna Rada of Ukraine, Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text> (accessed 25 July 2020).
9. Mileva S. (2004) Vliianie na turisticheskata rekreaciya verhu svobodno vreme [Influence of tourist recreation on free time]. *Economics and management*, vol. 4, pp. 147–154.
10. AGGEEK (2017) Agrarnyj turizm v Ukraine: problemy i perspektyvy razvitiya [Agricultural tourism in Ukraine: problems and development prospects]. Available at: <https://aggeek.net/ru-blog/agrarnyj-turizm-v-ukraine-problemy-i-perspektivy-razvitiya> (accessed 25 July 2020).
11. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2017) *Turystychna diialnist v Ukraini* [Tourist activity in Ukraine]. Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo. Available at: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/zb/05/zb_td_2017.pdf (accessed 25 July 2020).